

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

De VTV-2018 *in het kort*

Een strategische verkenning van
volksgezondheid in de toekomst

De Volksgezondheid Toekomst Verkenning (VTV) verkent de toekomst. Dat doet de VTV aan de hand van vragen zoals: Hoe oud worden we in de toekomst? Welke aandoeningen komen dan veel voor? Hoe gezond leven we in de toekomst? Hoe ontwikkelen de zorgkosten zich? Kortom: wat komt er op ons af in het domein volksgezondheid en zorg? En wat betekent dat voor beleid en praktijk?

De VTV verschijnt iedere vier jaar. De eerste editie is uit 1993. De volgende VTV verschijnt in 2018. Anders dan bij voorgaande VTV-en zal de VTV-2018 zich volledig op de toekomst richten.

Producten van de VTV-2018

De VTV-2018 bestaat uit verschillende onderdelen:

- Magazine 25 jaar VTV
- Trendsscenario
- Themaverkenning Technologie van de toekomst
- Themaverkenning Bredere determinanten van gezondheid
- Themaverkenning Zorgvragers van de toekomst
- Integratieve eindrapportage

Het Trendsscenario en het magazine 25 jaar VTV worden begin juli 2017 verwacht, en de drie thematische verkenningen in de tweede helft van het jaar. De integratieve eindrapportage verschijnt in juni 2018. Behalve het Magazine 25 jaar VTV, zullen alle producten digitaal zijn en worden ontsloten via www.vtv2018.nl.

Basis voor beleid & brede samenwerking met het veld

De inzichten uit de VTV vormen een basis voor de landelijke nota volksgezondheid van het ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport (VWS). De projecties en analyses zijn ook interessant voor andere ministeries, lokale overheden, GGD'en, preventie-instellingen, zorgverleners, zorgverzekeraars, patiëntenorganisaties en andere gezondheids- en zorgorganisaties.

De VTV biedt wetenschappelijk onderbouwde en beleidsrelevante informatie. Om dit te borgen, werkt het VTV projectteam van het RIVM samen met vertegenwoordigers van beleid, praktijk en onderzoek op het gebied van volksgezondheid en zorg. Dit gebeurt via een aantal begeleidingscommissies, die regelmatig worden geconsulteerd, en via expert sessies en ad hoc consultaties.

De samenhang tussen de VTV en andere RIVM producten

De VTV hangt nauw samen met twee andere producten van het RIVM: de Staat van Volksgezondheid en Zorg (VenZ) en Volksgezondheidszorg.info (VZinfo). Het belangrijkste doel van de Staat VenZ is het presenteren van kerncijfers voor monitoring en verantwoording van het VWS-beleid. De website VZinfo is een belangrijke bron van cijfers voor de Staat VenZ. VZinfo presenteert informatie over de volksgezondheid én haar determinanten, zoals leefstijl, omgevingsfactoren, externe ontwikkelingen en zorg. VZinfo biedt cijfers en feiten met uitleg in de vorm van onderwerpen en dossiers. De VTV-2018 gaat exclusief over de toekomst van volksgezondheid en zorg: wat zijn de belangrijkste toekomstige ontwikkelingen en wat betekent dat voor de maatschappij? Voor het verkennen van de toekomst in de VTV wordt gebruik gemaakt van de trends uit het verleden en de huidige stand van zaken die beschreven worden in de Staat VenZ en VZinfo.nl.

25 jaar VTV!

Als de VTV-2018 uitkomt, is het 25 jaar geleden dat de eerste VTV uitkwam. Een mooie gelegenheid om een historische analyse te maken van dit bijzondere product. Hoe is de VTV in de loop van de tijd veranderd, zowel van inhoud als van vorm? Wat zijn de belangrijkste maatschappelijke veranderingen geweest en welke invloed hadden zij op het product? Hoe kijken gebruikers terug op eerdere VTV-en? Wat hebben zij er aan gehad, wat is ze bijgebleven? Welke invloed heeft de VTV gehad op het volksgezondheidsbeleid? Hoe verhoudt de VTV zich tot vergelijkbare producten in het buitenland? Aan de hand van analyses en interviews beantwoorden we deze vragen in het Magazine 25 jaar VTV.

Het trendscenario van de VTV-2018 in het kort

Doel van het Trendscenario

Het Trendscenario schetst een beeld van wat er op ons af kan komen tussen nu en 2040 als historische trends zich voortzetten en er geen nieuw of geïntensiveerd beleid wordt ingezet. Het probeert daarmee antwoord te geven op de vraag: als we op de huidige voet door zouden gaan, welke bedreigingen en welke kansen voor volksgezondheid en zorg kunnen we dan verwachten? Het Trendscenario heeft dus tot doel om toekomstige maatschappelijke opgaven voor volksgezondheid en zorg te identificeren.

De toekomst is onzeker: geen voorspelling, maar een verkenning

Het Trendscenario is geen voorspelling maar een verkenning van mogelijke ontwikkelingen tussen nu en 2040. Het is kwantitatief van aard en gaat uit van een beleidsarm scenario (zie hierboven). In de projecties is rekening gehouden met toekomstige groei van de bevolkingsomvang en veranderingen in de leeftijds-samenstelling van de bevolking (vergrijzing). Daar waar relevant en mogelijk zijn ook toekomstige veranderingen meegenomen in het vóórkomen van bijvoorbeeld ziekten en determinanten. Het Trendscenario is gebaseerd op veronderstellingen over hoe trends zich zullen voortzetten in de komende 25 jaar. Hoe deze zich precies zullen ontwikkelen is echter onzeker. Het Trendscenario laat slechts één van de mogelijke toekomstscenario's zien. Als onderdeel van het Trendscenario wordt een achtergronddocument over de gebruikte methoden gemaakt. Hierin wordt ook meer inzicht gegeven over de onzekerheden rondom de projecties.

De inhoud van het Trendscenario

Het Trendscenario bestaat uit zes one-pagers. Dit zijn webpagina's waar de gebruiker al scrollend doorheen kan gaan en die een samenhangend verhaal vertellen aan de hand van kernboodschappen, interactieve grafieken en korte toelichtende teksten.

De one-pagers geven antwoord op de volgende vragen:

1. Hoe oud worden we in de toekomst?
2. Hoe gezond zijn we in de toekomst?
3. Welke aandoeningen hebben we in de toekomst?
4. Hoe (on)gezond leven we in de toekomst?
5. Hoe ontwikkelen zich de zorguitgaven in de toekomst?
6. Hoe ontwikkelen zich gezondheidsverschillen in de toekomst?

De samenhang tussen het Trendscenario en de themaverkenningen

Het Trendscenario kan worden gezien als de 'kwantitatieve onderlegger' van de VTV. De projecties in het Trendscenario zijn vooral gebaseerd op demografische en epidemiologische ontwikkelingen. Er zijn natuurlijk veel meer toekomstige ontwikkelingen die van belang kunnen zijn voor volksgezondheid en zorg. Deze ontwikkelingen en hun effecten zijn echter vaak moeilijk te kwantificeren en te projecteren. Daarom worden enkele voor de toekomst zeer relevante ontwikkelingen en hun invloed op volksgezondheid en zorg op meer kwalitatieve wijze verkend in drie themaverkenningen (zie hieronder), als verdieping en aanvulling op het Trendscenario. De themaverkenningen geven dus ook antwoord op de vraag: wat komt er op ons af tussen nu en 2040?

De onderwerpen voor deze verkenningen zijn gebaseerd op een brede consultatie. Aan de hand van een groot aantal interviews met vertegenwoordigers van beleid, praktijk en onderzoek zijn de thema's technologie, bredere determinanten van gezondheid en de zorgvragers van de toekomst als meest relevant geïdentificeerd.

De themaverkenningen van de VTV-2018 in het kort

Technologie van de toekomst

Welke trends in technologie zijn (mogelijk) betekenisvol voor de volksgezondheid van de toekomst? Het gaat hierbij niet alleen om medische technologie, maar om technologie in brede zin die impact kan hebben op de volksgezondheid. Op basis van literatuurstudie, interviews en expertbijeenkomsten zijn technologische ontwikkelingen geïdentificeerd, die een belangrijke impact hebben op de volksgezondheid. Denk onder andere aan het internet der dingen, robotisering, 3D-printen en eHealth. Ontwikkelingen waarvan het reëel is te verwachten dat deze in de komende 10, 20 jaar een belangrijke impact hebben op de volksgezondheid en zorg. De ontwikkelingen staan niet op zichzelf, vele aspecten hangen er mee samen. Er zijn positieve en negatieve effecten te verwachten. Deze beschrijven we binnen deze thematische verkenning. Het wordt een (kritische) systeembeschuiving van technologische kansen en beloften, gekoppeld aan de uitkomstmaten gezondheid, autonomie, participatie en zorgkosten.

Bredere determinanten van gezondheid

Zoals gebruikelijk zal ook deze VTV aandacht besteden aan de determinanten van gezondheid. Het is echter bekend dat behalve de 'klassieke' leefstijldeterminanten, die onderdeel zijn van het Trendscenario, er veel meer factoren zijn die een invloed hebben op volksgezondheid. In deze themaverkenning worden belangrijke ontwikkelingen op het gebied van dergelijke 'bredere determinanten' geïdentificeerd en beschreven: wat komt er de komende 25 jaar op ons af op het terrein van onder meer onderwijs, leefomgeving en arbeid? Wat zijn de mogelijke gevolgen van deze ontwikkelingen voor de volksgezondheid in de toekomst? Aan de hand van trends in domeinen als onderwijs, leefomgeving en arbeid schetsen we hoe deze ontwikkelingen van invloed zijn op de volksgezondheid en zorg. Het gaat dan bijvoorbeeld om de flexibilisering van arbeid en onderwijs maar ook om hoe de fysieke omgeving direct en indirect de volksgezondheid beïnvloedt. Net als voor de verkenning over technologie maken we gebruik van een combinatie van literatuuronderzoek en expertkennis. Voor zowel leefomgeving als arbeid zijn er eind 2016 expertbijeenkomsten georganiseerd

met vertegenwoordigers van beleid, praktijk en onderzoek om de relevante trends te identificeren. Voor het onderwerp onderwijs wordt nauw samengewerkt met het SCP. Ook in deze verkenning hanteren we een breed begrip van gezondheid, en kijken we niet alleen naar de effecten op ziekte en gezondheid, maar ook op participatie, autonomie en zorguitgaven.

De zorgvragers van de toekomst

Hoe ontwikkelt de behoefte aan en het gebruik van zorg, hulp en ondersteuning zich tussen nu en 2040 en wat betekent dit voor zorgverleners en het zorgsysteem? Deze vraag staat centraal in de thematische verkenning 'De zorgvragers van de toekomst'. We kijken in deze verkenning naar trends (bijvoorbeeld gezondheidstoestand, woonsituatie), maatschappelijke ontwikkelingen en ontwikkelingen in het zorgaanbod. We gebruiken hierbij kwantitatieve en kwalitatieve informatie. Op basis hiervan werken we illustratieve voorbeelden uit die inzicht geven in hoe de zorgvraag en het zorggebruik er in de toekomst uit kunnen zien. Dit doen we aan de hand van vier ziekten: dementie, kanker, diabetes mellitus (suikerziekte) en psychische aandoeningen. Daarnaast kijken we ook naar de invloed van vergrijzing. We maken voor deze verkenning gebruik van onze eigen projecties, maar ook van de kennis en expertise uit de academische wereld, consumenten- en patiëntenverenigingen en het zorgveld, bijvoorbeeld via interviews en expertmeetings.

De samenhang tussen het Trendscenario en de themaverkenningen en de eindrapportage

Het Trendscenario en de themaverkenningen beantwoorden de vraag: als we op de huidige voet door zouden gaan, welke bedreigingen en welke kansen voor volksgezondheid en zorg kunnen we dan verwachten? Wat komt er op ons af? We noemen dit ook wel het cognitieve deel van de VTV. In de eindrapportage onderzoeken we wat dit betekent voor de verschillende maatschappelijke stakeholders (zoals beleid, praktijk, burgers, wetenschap). Omdat we dan te maken hebben met normatieve aspecten en keuzes noemen we de eindrapportage ook wel het normatieve deel van de VTV.

De integratieve eindrapportage van de VTV-2018 in het kort

De eindrapportage schetst een geïntegreerd beeld van de belangrijkste toekomstige ontwikkelingen en maatschappelijke opgaven voor volksgezondheid en zorg. Op basis hiervan zullen samen met stakeholders maatschappelijke doelen en handelingsstrategieën in kaart gebracht worden. Ook zal de eindrapportage een aantal

zogeheten what if-scenario's bevatten. Hierin worden ontwikkelingen die een lage waarschijnlijkheid maar wel een hoge impact hebben op een gestructureerde wijze uitgewerkt, om zo meer zicht te krijgen op de mogelijke effecten van dergelijke ontwikkelingen.

Dit is een uitgave van:

**Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu**

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

mei 2017

Contact: vtv2018@rivm.nl

Meer weten?

Bezoek onze website: www.vtv2018.nl

Volg ons op Twitter: @VTV2018

De zorg voor morgen begint vandaag